

VALIDERINGSPROJEKT LÅSSMED

SLUTRAPPORT 2004-12-01

Kompletterad version

Bakgrund

Lås och säkerhetsbranschen behövs av kompetenta medarbetare är förhållandevis stort. Branschen utvecklas snabbt och bedöms ha en stor utvecklingspotential. Sveriges Låssmedsmästares Riksförbund SLR verkar aktivt för ett ökat engagemang inom grundutbildning och kompetensutveckling bland förbundets medlemmar. Deltagandet i valideringsprojektet ses som en möjlighet att öka rekryteringen till låssmedsycket. Låssmedsycket är ett modernt gesäll och mästaryrke där SLR har lång erfarenhet att ta fram kriterier och utföra prov. SLR:s granskningsnämnd består av aktiva mästare som även svarar för att yrkets aktuella kunskapskrav tillgodoses. SLR och Svetsmekaniskindustrins yrkesnämnd Svemyn har i ett gemensamt projekt tagit fram en utbildningsplan för grundutbildning i låssmedsycket. Det är vår bedömning att denna kommer att utgöra grunden i ett valideringsprogram.

Projektet genomförs i samverkan mellan Sveriges Låssmedsmästares Riksförbund, Metall och Metallgruppen.

Projektets organisation:

Styrgrupp

Styrgruppen består av representanter från de samverkande organisationerna.
Jan Olsson Metallgruppen Gunnar Karlsson Metall Jan Thörner SLR

Projektledare

Jan Thörner SLR

Referensgrupp

Skall bestå av fem personer, huvudsakligen från branschen.
Referensgruppen kan vid behov tillfälligt kompletteras med personer med specialkompetens inom andra områden.

Tidsplan

Målet är att projektet skall vara klart före 25 November 2004 för att ha en marginal för kompletteringar och så att redovisning kan ske i god tid före 1 December 2004
Ett styrgruppsmöte skall hållas i Juni där referensgruppen utses.
Ett möte med referensgruppen skall hållas i Augusti med genomgång av projektet och gruppens arbetsuppgifter.
Projektledarens arbete startar direkt efter avtal med Skolutvecklingsmyndigheten.
Övriga möten med styrgrupp och referensgrupp bestäms av styrgruppen vid mötet i Juni.
En betydande del av kommunikationen kommer att ske med mail och vid telefonmöten.
Ett slutskrivningsmöte kommer att hållas i December.
Dessutom tillkommer de möten som Myndigheten för skolutveckling kallar till.

Valideringsprojektets uppdrag är att :

Fastställa ramkompetens för låssmedsyrket.

Låssmedsyrket har en aktuell utbildningsplan som utformats av branschen, och svarar mot dagens behov. Utbildningsplanen är och skall vara under vidareutveckling för att alltid vara aktuell. Vi avser att utgå från denna utbildningsplan i arbetet med att fastställa yrkets ramkompetens. Arbetet består huvudsakligen i att formulera, samt stämma av innehåll och formulering med referensgruppen som mestadels består av erfaret branschfolk.

Identifiera målgrupper för validering i låssmedsyrket.

Med ledning av den fastställda ramkompetensen skall vi undersöka näraliggande yrkens utbildningar för att se vilka yrken som tangerar låssmedsyrket.

Ta fram lämplig valideringsmodell.

Arbetet inriktas på att undersöka hur validering sker i andra branscher och vilka erfarenheter som finns. Utvärdera dessa och bestämma hur vi vill att valideringen skall genomföras.

Ta fram lämpligt IT verktyg.

Vi skall undersöka vilka IT verktyg som finns. Utvärdera vilket som bäst tillgodoser våra behov.

Ta fram kriterier för validerare.

Vi måste utreda vilka krav som skall ställas på den som skall validera, vilka resurser som krävs, vilken kompetens som krävs och hur kvaliteten skall säkerställas.

Ta fram modell för uppföljning och utveckling.

Ett valideringsprogram måste alltid vara uppdaterat och aktuellt. Vi måste utreda vem som skall ha ansvaret och hur det skall genomföras.

Ta fram modell för marknadsföring av valideringen.

Det är viktigt att utreda vilka som vi skall rikta marknadsföringen till och hur den skall utformas.

Utreda intresset för validering från såväl företag som individ.

En undersökning bör ge svar på hur stort intresset är för att kunna bedöma hur många som årligen vill valideras, vilka utbildningsresurser som behövs och hur branschen kan ta emot dessa. Det är viktigt att det finns en bra balans mellan validering med kompletterande vuxenutbildning och gymnasieutbildningen till låssmed.

Utreda vilka utbildare som finns inom yrkets kompetensområden.

Utbildningsarrangörernas kompetens, erfarenhet och kvalitet skall bedömas samt deras förutsättningar att tillgodose de utbildningsbehov som en validering kan ge upphov till. Vi skall även samråda med utbildningsanordnare i låssmedsyrket avseende valideringsprojektet.

Ta fram en projektplan för ett valideringsprogram.

En projektplan, med budget och hur den skall finansieras, skall utformas efter utredning av ovanstående frågor och är svaret på hur vi skall gå vidare.

Budget för projektet

Projektkostnaderna kommer i huvudsak att utgöras av lön och resor för styrgrupp, projektledare och referensgrupp. Eventuellt kan kostnader tillkomma för extern experthjälp.

Styrgruppsmöten.

Projektledare.

Referensgruppsmöten.

Övrigt såsom utredningar och enkäter mm.

Den sammantagna kostnaden för projektet beräknas uppgå till 301 000 Kr

Kontaktlista Valideringsprojektet Låssmed

Styrgrupp:

Jan Olsson Metallgruppen Stockholm tel 08 7626714 jan.olsson@metallgruppen.se

Gunnar Karlsson Metall Stockholm tel 08 7868000 gunnar.karlsson.fk@metall.se

**Jan Thörner SLR Göteborg tel 0704 498501 j.thorner@akeslas.se
Projektledare**

Referensgrupp:

Owe Bengtsson Göteborg tel 0706 421414 ob@swe.net

Owe är en låssmedsmästare med mycket lång yrkeserfarenhet. Specialist på värdeförvaring. Är flitigt anlitad som föreläsare och utbildare både i Europa och USA. Har i samarbete med SIS utvecklat ett koncept för utbildning och certifiering av värdeförvaringstekniker i Sverige.

Åke Flodell Eskilstuna tel 0730 511766 ake.flodell@swesafe.se

Åke har mycket lång erfarenhet från branschen, både från fabrikant ledet och som låssmed. Anlitad som konsult av Lärnias låssmedsutbildning i Eskilstuna samt som låssmedslärare på Västerås Praktiska Gymnasium. Deltog även i framtagandet av gymnasieprogrammet Låssmed.

Anette Edlund Malmö tel 040 306510 anette.edlund@baggium.se

Anette är rektor för Malmö Praktiska Gymnasium samt har erfarenheter från Komvux och av validering.

Tommy Johansson Kiruna tel 0705 903400 tommy@lasfixarna.se

Tommy är en Låssmedsmästare med lång yrkeserfarenhet.. Ordförande i Norrlands Låssmeds Förening. Ansvarig i SLR för remisser inom teknikområdet.

Peter Jägfelter Stockholm tel 0708 128401 peter.jagfelter@telia.com

Peter är en låssmedsmästare med lång yrkeserfarenhet. Ingår i SLRs granskningsnämnd för gesäll och mästarbrevs prov.

Christer Bandgren Göteborg tel 0704 498505 christer.bandgren@akeslas.se

Christer är fack representant med lång yrkeserfarenhet inom branschen.

Ramkompetens

Ramkompetensen i låsmedsycket beskrivs bäst som en grundkunskapsnivå motsvarande den nivå som en elev har efter genomförd gymnasieutbildning i det specialutformade programmet. Det är inte ovanligt att dessa kunskaper inskaffats på annat sätt än genom gymnasieutbildning. Detta är generellt den lägsta nivå som en person kan ha och ändå betraktas som anställbar av branschen.

Utbildningsplanen som är godkänd av skolverk, branschorganisation och arbetsmarknadens parter, beskriver i kursform de grundläggande momenten i yrket. Kursbeskrivningarna är generella utan att innehålla någon detaljbeskrivning för undervisningen.

Kurserna pågår under en lång tid och eleven följs under hela processen av en handledare som bedömer kunskaps nivån vid kursens slut efter fastställda betygskriterier.

En validering är jämförbar med en tentamen. Den pågår under en kort tid och avser att fastställa kunskapsnivån. Valideraren har kort tid till sitt förfogande att bedöma den validerades kunskaper.

För att det skall finnas rimliga möjligheter att göra en bedömning på kort tid, måste det göras en detaljerad beskrivning av de praktiska och teoretiska proven i varje ämne. En detaljerad beskrivning säkerställer också att valideringen genomförs lika vid alla tillfällen.

Bedömningsgrunderna bör vara lika med gymnasiekursplanens för att få en jämförbarhet.

De kunskapsområden som ingår i grundkompetensen i låsmedsycket är följande:

Tillhållarlås

Kunskap om de olika typer av tillhållarlås som förekommer på marknaden, säkerhetsnivå och användningsområden.

Kunskap om förekommande behör, förstärkningsbeslag och slutbleck, säkerhetsnivåer och användningsområden.

Kunskap om vilka produkter som krävs för godkänd låsenhet.

Kunna felsöka och konstatera fel.

Kunna bedöma och använda rätt metod för att avhjälpa fel.

Kunna använda metoder för att lägga om lås till ny eller lika låsning.

Låscylindrar

Kunna lägga olika typer av låscylindrar efter nyckel och delningsuppgift.

Kunskap om systemlåsningsprinciper för stift och skivcylindrar.

Kunna tolka och upprätta låsschema.

Kunna beräkna enklare låssystem.

Kunna bedöma och använda rätt metod för att ta isär olika typer av låscylinrar för omläggning eller service.

Kunna använda metoder för att lägga om låscylinrar till ny eller lika låsning.

Kunskap om olika säkerhetsnivåer.

Kunskap om de olika fabrikat och låscylinrertyper som förekommer på marknaden och vad som kännetecknar dessa, samt ha kunskap om de säkerhetskrav och säkerhetsföreskrifter som gäller.

Cylinderlås

Kunskap om de olika typer av cylinderlås som förekommer på marknaden , säkerhetsnivåer och användningsområden.

Kunskap om förekommande cylinderlåsbehör, förstärkningsbeslag , säkerhetsnivå och användningsområden.

Kunskap om vilka produkter som krävs för en godkänd låsenhet.

Kunna felsöka.

Kunna bedöma och använda rätt metod för reparation och service.

Elektromekaniska lås & elslutbleck

Kunskap om de olika funktionsprinciper som förekommer.

Kunna felsöka .

Kunna bedöma och använda rätt metod för reparation och service.

Kunskap om förekommande behör, monteringsstolpar, kablage och styrenheter.

Kunna koppla in och driftsätta Elektromekaniska enheter.

Spanjoletter, fönster & altandörrlås

Kunskap om de typer av altandörrlås, fönsterlås, spanjoletter, port och garageriglar som förekommer på marknaden, dess användningsområde och säkerhetsnivå.

Kunskap om förekommande behör och beslag.

Kunna felsöka.

Kunna bedöma och använda rätt metod för reparation och service.

Kunskap om vilka produkter som krävs för godkänd låsenhet.

Kodlås och kortläsare

Kunskap om de vanligast förekommande kodlåsen och enkla kortläsare.

Kunna felsöka.

Kunna bedöma och använda rätt metod för reparation och service.

Kunskap om användningsområde och funktioner.

Kunna inkoppla och driftsätta kodlås och enkla kortläsare.

Dörrstängare

Kunskap om de vanligast förekommande typerna av dörrstängare.

Kunna felsöka.

Kunna bedöma rätt metod för justering och service.

Kunskap om användningsområde och funktioner.

Kunskap om behör, armsystem, koodinatorer och automatkantreglar.

Kännedom om dörrautomatik, funktion, tillbehör och användningsområde.

Kännedom om krav vid branddörrstängning.

Bestämmelser, regler, yrkesetik

Kunskap om låssmedsyrkets etiska regler.

Kunskap om skyddsklasserna 1, 2, och 3 enligt RUS/SSF 200.

Kunna tillämpa regelverk för dessa skyddsklasser.

Kännedom om standard för utrymning EN 1125 och EN 179.

Installation av lås och beslag i trädörrar

Färdighet att montera lås, slutbleck och beslag vid nymontage och vid ändring av befintliga uttag i dörr och karm av trä, med vanliga handverktyg.

Kunna bedöma vilka lås, slutbleck och beslag som uppfyller krav funktion, godkännande och utseende.

Installation av lås och beslag i metaldörrar

Färdighet i att montera lås, slutbleck och beslag vid nymontage och vid ändring av befintliga uttag i dörr och karm av stål, aluminium och rostfritt med vanliga handverktyg.

Kunna bedöma vilka lås, slutbleck och beslag som uppfyller krav på funktion, godkännande och utseende,

Kunna identifiera olika typ av förekommande isoleringsmaterial i branddörrar.

Kunskap om, samt kunna bedöma skyddsåtgärder vid förekomst av asbest som isoleringsmaterial.

Kunskap om regler för heta arbeten.

Installation av dörrstängare och behör

Färdighet i att montera dörrstängare med olika typer av armsystem, koordinators och automatkantreglar i olika typer av dörrar.

Kunna rätt justera olika typer av dörrstängare för bästa funktion.

Kunna bedöma vilka produkter som uppfyller krav på funktion och utseende.

Kunskap om krav vid branddörrstängning.

Installation av elektromekanisk lås och elslutbleck

Färdighet i att montera motorlås, elektromekanisk lås och elslutbleck med behör, monteringsstolpar och karmöverföringar i olika typer av dörrar.

Kunna driftsätta elektromekanisk lås och elslutbleck med kabelförläggning i dörr samt inkoppling i förekommande styrenhet.

Kunskap om vilka behör som finns och kan användas till respektive typ av lås och elslutbleck.

Installation av kodlås och kortläsare

Färdighet i att montera och driftsätta kodlås och enkla kortläsare med kabelförläggning samt inkoppling i förekommande styrcentral.

Kunna dokumentera utförd installation.

Installation av spanjoletter, fönster och altandörrlås

Färdigheter i att montera olika typer av fönsterlås, altandörrlås, spanjoletter, kantreglar, port och garageriglar med behör i olika typer av fönster och dörrar av trä och metall.

Kunna bedöma vilka produkter som uppfyller krav på funktion, godkännande och utseende.

Tillverkning av tillhållarnycklar

Kunna identifiera rätt nyckelämne samt vid behov tillpassa detsamma.

Kunna fräsa nycklar i manuell nyckelfräsmaskin.

Kunna kontrollmäta och fila in nyckel till rätt mått.

Kunna tillverka nycklar efter lås för hand eller med hjälp av mallnycklar eller dylikt.

Kunskap om regler för tillverkning av juridiskt skyddade nycklar.

Nyckeltillverkning cylinderlåsnnycklar för byggnadslås

Kunskap om säkerhetsnivåer och regler samt dess tillämpning.

Kunna identifiera nyckelprofil och säkerhetsnivå.

Kunna tillverka nycklar efter prov, nummer eller delningsouppgift.

Kunna tillverka nycklar efter lås med hjälp av mallnyckel, avläsning av stift eller dylikt, samt att kunna bedöma när det är lämpligt.

Kunna märka nycklar rätt.

Kunna registrera nycklar enligt nyckelnivåregler.

Kunna rätt tillämpa de utlämningsregler som gäller för respektive säkerhetsnivå.

Kunna kontrollmäta nycklar.

Nyckeltillverkning av bil, mc, skåp och övriga cylinderlåsnnycklar

Kunna identifiera nyckelämne med hjälp av kataloger eller datamedia.

Kunna tillverka nycklar efter prov och efter nummer.

Kunna tillverka nycklar efter enkla lås.

Kunna kontrollmäta nycklar.

Nyckeltillverkning av gamla nycklar

Kunna tillverka nycklar efter prov för hand.

Kunna tillverka nycklar efter lås för hand.

Kunna välja rätt nyckelämne och tillpassa detta.

Kännedom om olika typer av spärrelement i gamla typer av lås.

Förvaringsenheter

Kunskap om de typer av förvaringsenheter som finns på marknaden, för förvaring av nycklar samt för brand respektive stöldskydd, vad som kännetecknar olika typer och vilka användningsområden de har.

Kunskap om de olika låstyper som förekommer.

Kunna ställa om låsning på omställbart nyckellås.

Kunna ställa om kombination på kombinationslås.

Kunskap om hur man identifierar säkerhetsnivå på olika typer av förvaringsenheter.

Kännedom om principer för regelverk och borrhskydd.

Övriga kompetenser

Kunna svetsa och löda samt ha kunskap om heta arbeten

Kunskap om elektronikens grunder.

Kännedom om larm, passersystem och cctv.

Kunskap om arbetsmiljö och säkerhet. (inkl asbest)

Kunskap i träteknik

Kunskap i verkstadsteknik

Kunskap om kvalitetsteknik

Kunskap i dator användning

Kunskap att uttrycka sig på svenska i tal och skrift

Kunskap i matematik

Kunskap i engelska

Vidareutveckling

Ovanstående anger de kompetenser som branschen betecknar som grundkompetens i låssmedyrket. Med dessa kompetenser som grund finns det möjlighet att efter intresse och fallenhet specialisera sig inom yrket inom följande områden:

Låssmed med inriktning butik & verkstad

Med fördjupad kunskap inom:

Nyckeltillverkning av alla slag.

Cylinderläggning

Försäljning
Produktkunskap
Lagerhantering
Inköp

Låssmed med inriktning låsinstallation

Med fördjupad kunskap inom:
Installation av alla slag. Lås , beslag, dörrstängare mm

Låssmed med inriktning jourtjänst

Med fördjupad kunskap inom:
Dyrkning & låsöppning
Reparation av inbrottskador

Låssmed med inriktning larm & passer

Med fördjupad kunskap inom:
Elektromekaniskalås
Elektronik
Larm
Passersystem
Cctv
Programmering
Dokumentation

Låssmed med inriktning värdeförvaring

Med fördjupad kunskap inom:
Värdeförvaringsenheter
Öppningsteknik

Övrigt

Dessutom finns det möjlighet att inrikta sig på :
Arbetsledning
Projektering
Försäljning

Dessa specialiseringar är mycket vanliga hos stora låssmedsföretag i större städer.
I små företag är det fortfarande vanligast med allmän praktiserande låssmeder.

Personliga egenskaper

Utöver de yrkeskompetenser som måste finnas tillkommer ett antal personliga egenskaper som är generella och vid uppfyllande ökar möjligheterna att få anställning.
Dessa egenskaper eller kompetenser gäller alla typer av yrken.

Kompetens att hantera information.

Det är mycket viktigt att kunna ta till sig och förstå information muntligt och skriftligt. Kunna tyda och förstå manualer, scheman, ritningar och kartor mm.

Kompetens att handla språkligt och kommunikativt.

Det är mycket viktigt att i tal och skrift kunna uttrycka sig på god svenska.

Kompetens att kunna lösa problem och att planera och organisera uppgifter.

Problemlösare och organisatörer finns det alltid behov av.

Kompetens att genomföra uppgifter och lösa problem.

Det är av yttersta vikt att kunna genomföra uppgifter. All produktion av såväl varor som tjänster bygger på att varje medarbetare kan utföra sina arbetsuppgifter väl och effektivt. Saknas denna elementära förmåga finns det inte några förutsättningar att få en anställning Inom något yrkesområde.

Att ha förmåga att lösa problem är alltid en uppskattad egenskap.

Kompetens att samarbeta.

Inom alla livets områden är det viktigt att ha förmåga att samarbeta. I alla yrken och verksamheter där man har med andra människor att göra är detta en viktig egenskap.

Kompetens att använda utrustning.

Oavsett yrke måste man kunna använda den utrustning som hör yrket till. För hantverksyrken är det verktyg och maskiner, för skrivande yrken är det skrivdon av olika slag o.s.v.

Kvalitetsmedvetenhet.

Kvalitetssystem av olika slag förekommer i allt flera verksamheter, det är viktigt att förstå vikten av att dessa efterlevs och att allt görs rätt från början. Uppdragsgivaren har rätt att förvänta ett fullgott arbete.

Ett estetiskt förhållningssätt.

Det är alltid bra om det man gör är snyggt, men det som är snyggt för den ene upplever någon annan som bedrägligt. Estetik är inte alltid så enkelt. Det som normalt krävs i ett yrkesutövande är att uppdragsgivaren är nöjd med utfört arbete också i detta hänseende.

Ett etiskt förhållningssätt.

Etik och moral enligt vårt samhälles värderingar är mycket viktigt i de flesta sammanhang. Vanlig enkel hederlighet får inte bli en bristvara.

I många yrken finns det dessutom etiska regler som gäller. Att förstå och efterleva dessa är mycket viktigt

Utvecklingsinriktning.

Utveckling är en ständigt pågående process. Det är viktigt att ha förståelse för detta och att innta ett positivt förhållningssätt. Att vilja utveckla och utvecklas är därför viktiga egenskaper.

Dessa personliga egenskaper bedömer vi inte vara relevant att ta med i en yrkesvalidering där den primära uppgiften är att kontrollera vilka yrkeskompetenser den validerade har.

Enkät i validerings frågor

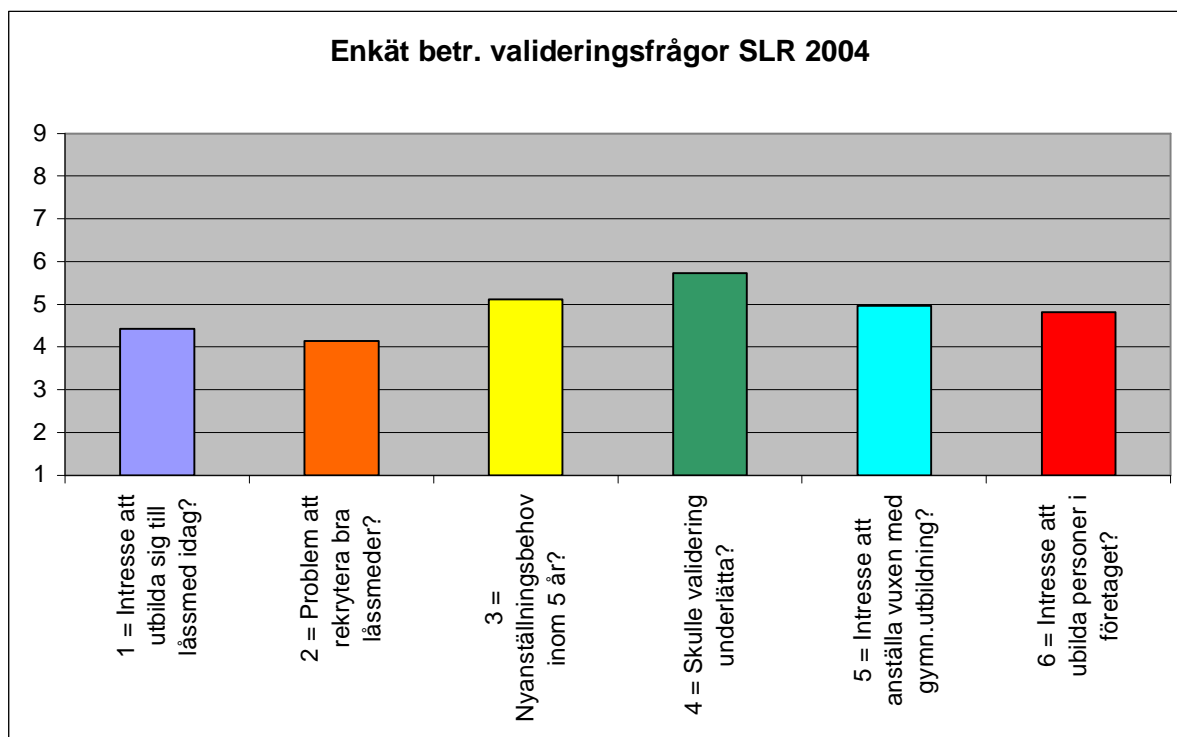
SLR har gjort en enkätundersökning av medlemsföretagens intresse för validering i låssmedyrket. Det huvudsakliga syftet med enkäten var att få en indikation på företagens intresse för validering, utbildning och att anställa personer med grundkompetens.

Av de svar som avgavs kan vi notera att det finns ett hyggligt intresse för validering, att anställa någon med angiven grundkompetens samt att utbilda inom yrket.

Slutsatsen är att intresset är tillräckligt stort för att en framtida validering är genomförbar.

Marknadsföring och fördjupad information kommer troligen att öka intresset.

Svaren är gjorda på en skala från 1 till 9 där 9 är mycket stort intresse och 1 är mycket litet intresse.

Frågorna har ställts till 155 låssmedsföretag i oktober 2004. 38% har svarat.

Målgrupper och Intresse för validering

För att det skall bli meningsfullt att skapa ett validerings program i låssmedsyrket måste det finnas ett intresse från personer som vill valideras samt från bransch och utbildare.

Individens intresse är grundförutsättningen

Vi vet att det finns ett stort intresse för låssmedsyrket. Vi vet också att det finns en allmänt utbredd missuppfattning att det är enkelt och går att lära yrket på kort tid. På detta område har inte branschen lyckats att kommunicera ut vilka egenskaper och kunskaper som är krävs.

Låssmedsyrket är ett mycket avancerat teknikyrike där det krävs djupa kunskaper inom många områden. Det ställs dessutom höga krav på etik och moral samt på en god vandel.

Låssmedsyrket har under de senaste 25 åren utvecklats mycket snabbt med en mängd nya tekniker. Denna utveckling tycks inte avstanna, utan tvärs om att accelerera. Branschen satsar därför stora resurser på kompetensutveckling. Yrket betraktas fortfarande som ett hantverksyrke men skiljer sig från många av de traditionella hantverksyrkena. Alla jämförelser med exempelvis stukatörer, förgyllare, skomakare med flera, haltar betänkligt.

Sannolikt kommer arbetsförmedlingarna runt om i landet att vara den största uppdragsgivaren. Förutsatt att det finns intresse och resurser att validera och utbilda till låssmed, kan många nya arbetstillfällen skapas. Det råder brist på låssmeder.

De yrkesgrupper som till viss del har kunskaper inom teknikområdet är de med någon form av träteknisk utbildning, verkstadsutbildning, fastighetsskötare och vaktmästare med erfarenhet av låsservice samt personer med erfarenhet från andra grenar av säkerhetsbranschen.

Dessutom kan det finnas personer med invandrar bakgrund som i hemlandet har arbetat som låssmed.

En allmän bedömning av lämplighet för yrket är naturligtvis en del av uppdraget, men det är i första hand yrkeskunskaper som skall valideras för att skapa förutsättning till en effektiv och målinriktad kompletterande utbildning.

En enkel checklista med frågor om yrkets kompetensområden bör skapas. Den kan fungera som ett hjälpmedel vid bedömningen om en validering skall utföras.

Det är viktigt att framhålla branschens krav på god vandel för dem som tänker satsa på en framtid som låssmed. Utdrag ur brottsregistret är ett krav som finns både vid utbildning och anställning.

Valideringsmodell.

Validering bör vara möjlig att utföra lokalt eller regionalt. Det rikstäckande nätverk av kompetenta låssmedsföretag som finns inom SLR bör, tillsammans med övriga som bedriver utbildning inom låssmedsyrket, ge goda möjligheter till att genomföra validering lokalt. En positiv effekt av detta är att den validerade får möjlighet att etablera kontakt med branschen.

Förutsättning för detta är att de som validerar uppfyller uppställda krav. (kriterier för validerare)

Validering sker genom praktiska och teoretiska prov. Dessa prov bör utformas av branschen i samråd med utbildnings anordnare för att yrkeskompetens och pedagogiska aspekter skall tillvaratas. Huvudansvarig för valideringens innehåll bör vara branschorganisationen SLR.

Validering i låssmedsyrkets grundkompetens beräknas ta c:a 32 timmar totalt för praktiska och teoretiska prov.

Den uppskattade kostnaden för en validering är c:a tjugotusen kronor per person.

Vid samordning så att flera personer valideras samtidigt bör priset bli lägre.

Sannolikt kommer Arbetsförmedling och Länsarbetsnämnd att vara de största uppdragsgivarna, men en del företag inom säkerhetsbranschen kommer troligen att ha ett visst intresse för att validera sina medarbetare.

För att få en enkelhet i processen bör validering kunna upphandlas av SLR , som representerar låssmedsföretag i hela landet, eller av Baggium på de orter där de har rätt kompetens, eller av Lernia i Eskilstuna.

En validering utan möjlighet till kompletterande utbildnings möjligheter är av noll och inget värde. Inom låssmedsyrket finns idag flera företag som kan tillhandahålla utbildning inom ett eller flera av yrkets kompetensområden.

Kriterier för validerare

Den praktiska kunskapsavstämningen är mycket viktig. Det krävs en mycket god yrkeskompetens för att bedöma utförda prov. Därför krävs att en dokumenterat kompetent låssmed utför de praktiska proven. För närvarande är låssmedsyrkets högsta kompetensbevis mästarbrevet.

Mästarkompetensen är en bra grund som bör kompletteras med en utbildning i validering. En validerings utbildning bör innehålla pedagogik, aktuell grundutbildningsplan för låssmedsyrket samt kunskap om valideringsprogrammet.

Ett framtida arbete med att utforma valideringsprogrammet bör även innefatta denna utbildningsfråga.

Kontentan av detta blir att de företag eller institutioner som har personer med denna kompetens bör ha förutsättningar för att utföra validering i låssmedsyrket. Det krävs naturligtvis också att det finns välutrustade och lämpliga lokaler. Med detta menas att det finns en modern låssmeds verkstad kombinerat med utrymmen lämpliga för teoriprov.

SLR kan besiktiga lokaler och utrustning samt utfärda intyg, om det krävs.

Det är en stor fördel om företaget har erfarenhet av att utbilda i låssmedsyrket.

Uppskattningsvis finns det c:a 170 företag spridda över hela landet som kan uppfylla dessa krav. Det innebär en god geografisk närhet om alla vill delta som validerare.

Alla är sannolikt inte intresserade, men ett trettiotal företag är det realistiskt att räkna med. Bland dessa finns Lernia i Eskilstuna samt Praktiska Gymnasierna i Stockholm, Göteborg, Västerås och Malmö.

De teoretiska proven kan i princip avläggas var som helst, men av praktiska skäl bör de utföras samtidigt som de praktiska proven. Det bidrar även till validerarens helhetsuppfattning om yrkeskunskaperna hos den som valideras.

I egenskap av branschorganisation bör SLR vara huvudman för innehållet i såväl praktiska som teoretiska prov.

SLR bör tillsätta en kommitté som ansvarar för uppgradering av innehållet.

Sammanfattning:

Validering i låssmedsyrket utförs av företag med valideringsutbildad låssmedsmästare med tillgång till lämpliga lokaler och utrustning.

It-Verktyg

Ett modernt och rationellt sätt att hantera den teoretiska delen av valideringen är att frågor och svar bearbetas i dator. För detta måste en stor bank med frågor inom yrkets alla ämnen byggas upp. Antalet frågor måste vara så stort att frågepaketet slumpmässigt sätts samman för varje validering för att säkerställa att spridning av frågorna försvåras.

Varje fråga bör ha 4 svarsalternativ, helt rätt, nästan rätt, lite fel och helt fel.

Vid rättning viktas svaren inom varje område. Detta bör ge en god bild av den validerades kunskaper.

Ett IT verktyg för detta underlättar och snabbar upp teori delen vid valideringen. Dessutom undviker vi risken för subjektiva bedömningar vid rättning.

Går det även att registrera resultaten av de praktiska proven samt göra en sammanställning av dessa är det bra. Förutsättning finns då för att IT verktyget kan generera ett samlat dokument efter avslutad validering.

Vårt projekt har undersökt några av de IT verktyg som finns. Vilka kostnader som användandet av dessa medför och att bedöma om dessa kostnader står i proportion till nyttan har inte varit möjlig att göra utan att veta omfattningen av användandet. Hur stor kostnaden är för varje validerad individ och vilken tidsbesparing användandet innebär återstår att utreda.

En beräkning av kostnaderna för att ta fram frågor och svar skall också göras.

Dessa kostnader kommer att vara desamma oavsett om IT verktyg eller den traditionella pappers modellen används.

En uppskattning av dessa kostnader redovisas i budget för validerings programmet.

Nedan redovisas de IT verktyg som granskats.

Skilltool

Skilltool är ett program som ursprungligen är konstruerat som ett redskap för företag att systematiskt arbeta med individuella utvecklingsplaner samt uppföljning av dessa.

Styrkan i programmet ligger i en god flexibilitet, med enkel anpassning till det behov som en validering kan tänkas ha. Det innebär att ett det finns möjlighet till en teorifrågehantering, enligt den modell som beskrivs i inledningen, med frågebank och automatisk rättning.

Om det inte blir aktuellt med att bygga upp teorifrågorna i ett It verktyg, om papperssystemet skall användas, finns möjligheten att i programmet registrera resultaten av svaren.

Om man använder programmet för att även registrera resultaten av de praktiska proven kan en sammanställning av den validerades kunskaper inom yrkesområdet.

Då programmet innehåller moduler för individuella utvecklingsplaner kan det vara lämpligt att använda det i uppföljningen av de kompletterande utbildningarna.

Enlight

Enlight har ett program utformat för validering och certifiering. Det klarar att hantera frågor och behandla svar i teori delen samt att behandla resultaten av de praktiska proven. Ett samlat dokument går att få ut. Programmet har används under flera år och är väl utprovat. Det är enkelt att använda och uppfyller de krav som vi ställer på ett bra IT verktyg.

Utbildare

De utbildare som har kompetenser och förutsättningar att utbilda i hela eller stora delar av utbildningsprogrammet Låssmed är Lernia i Eskilstuna och Baggium med Praktiska Gymnasierna i Göteborg, Stockholm, Malmö, Varberg, Västerås och Skövde samt de flesta av landets låssmedsföretag med mästartkompetens.

Lernia

1981 beslutade AMU att starta utbildning inom låsteknik i Eskilstuna. En utbildning som stöttades av Sveriges Låssmedsmästares Riksförbund (SLR) som också bidrog till utformningen av kursprogrammet.

1993 ombildades AmuGruppen från statlig myndighet till statligt helägt bolag, AmuGruppen AB. Ett bolag som år 2000 namnändrades till Lernia AB.

Låssmedsutbildningen, som är en vuxenutbildning, har pågått ända sedan starten 1981 och sedan ca.10 år utökades till att även omfatta kursen ” larm och passagesystem”.

Låssmedsutbildningen är 19 veckor varav 6 veckor utgörs av företagsförlagd praktik. Larm- och passagesystem är en 11 veckors kurs varav 4 veckor praktik.

Merparten av eleverna kommer via arbetsförmedling, komvux eller försäkringskassan som också betalar utbildningarna.

Riksintag gäller, vilket innebär att elever kommer från hela landet och merparten bor då under utbildningstiden i elevbostäder i direkt anslutning till utbildningslokalerna.

Kursprogrammet är idag anpassat till det gymnasiala låssmedsprogrammet.

Merparten av eleverna går båda kurserna på totalt 30 veckor.

För inträde krävs erfarenhet inom svets, el och verkstadsteknik. Om sådan erfarenhet saknas går eleven totalt ytterligare 15 – 20 veckor inom dessa områden.

Även specialutformade korta kurser erbjuds där utbildning då endast sker inom vissa ämnesområden inom lås resp. larm och passage.

Vandelsintyg avkrävs eleverna före kursstart.

Under senaste åren har åter goda relationer skapats mellan säkerhetsbranschens aktörer och Lernia vilket även resulterat i att ett flertal av branschens leverantörer aktivt deltar med lärarkompetens inom sina respektive områden.

Baggium

Baggiums Praktiska Gymnasier har utbildat låssmeder sedan 1999. Utbildningen sker i samverkan med lokala låssmedsföretag som utbildar i yrkesämnena. Skolan utbildar i kärnämnen samt i ett urval av karaktärsämnena som kompletterar yrkesämnena.

Utbildningen sker efter den av bransch och övriga antagna utbildningsplanen och är treårig. På vissa skolor finns det en anställd låssmedsmästare, på andra ett utvecklat och nära samarbete med lokala låssmedsmästare. Målet är att ge eleven en gymnasiekompetens samt en kunskap och branschkontakt som i de flesta fall leder till anställning och vidare förkovran inom yrket. Låssmedsutbildning bedrivs på de Praktiska Gymnasierna i Göteborg, Malmö, Stockholm, Varberg och Västerås.

Auktoriserade låsmästare

De flesta av SLRs auktoriserade låsmästarföretag har förutsättningar att utbilda inom yrkets alla delar. Dessa företag har minst en, ofta flera låssmeder med mästarbrev i verksamheten. En låssmedsmästare har genom sitt mästarbrev visat sig besitta mycket goda kunskaper inom yrkets alla delar. Alla har dessutom erfarenhet av yrkesutbildning genom egen lärlingstid och de flesta genom att ha haft lärlingar i verksamheten.

Marknadsföring

För att göra en validering känd måste den marknadsföras.

Till att börja med skall målgruppen för marknadsföringen identifieras.

Vår tes är att det är tre kategorier som kan ha intresse av en validering. Det är individen, arbetsförmedlingen/länsarbetsnämnd och branschen.

Om det beslutas att ta fram ett validerings program är det mycket viktigt att dessa informeras om förutsättningar, innehåll och möjligheter.

Ett koncept innehållande en allmän information bör skapas. Denna information bör läggas ut på alla databaser där låssmedyrket beskrivs. Branschen bör dessutom ta fram en ny och modern yrkes beskrivning.

En speciellt utformad information tas fram för att beskriva valideringen för individen.

Den skall beskriva vilka krav som ställs på dem som vill bli låssmeder, vilka kunskaper som krävs, valideringens innehåll och hur det går till.

Denna information bör läggas ut på alla databaser som används av utbildare, arbetsförmedlare m fl. En informations broschyr bör tryckas och distribueras.

Företagen som förhoppningsvis kommer att anställa måste bearbetas. Det är viktigt att valideringen är känd och erkänd inom branschen. Information skall läggas ut på branschorganisationens hemsida. En informationsskrift bör skickas ut till alla företag som sysslar med lås.

Dessutom bör det sändas ut pressmeddelanden för att försöka nå ut i media. Eventuellt kan färdiga artiklar produceras för de tidskrifter som önskar det.

Uppföljning och utveckling

Sveriges Låssmedsmästares Riksförbund är den enda Branschorganisationen. I SLR finns det kompetens inom yrkets alla områden på alla nivåer. Det innebär att stora praktiska fördelar att SLR är huvudman för ett valideringsprogram.

Förutom kompetensen finns det stort nätverk med kontakter inom övriga delar av säkerhetsbranschen som är av stor vikt i en framtid där teknikerna tenderar att samverka allt mer. Dessutom finns en organisation och erfarenhet att utföra och utveckla yrkesprov.

Huvudmannen för ett valideringsprogram bör också vara huvudman för utbildningen av validerare. Det innebär att man måste ha kontakt, följa upp och kvalitetssäkra de som utför validering. Det är lämpligt att samla alla validerare till ett årligt möte för uppdatering och erfarenhets utbyte.

SLRs granskningsnämnd och Svemyn bör vara representerade i en styrgrupp som ansvarar för kvalitetsutveckling, uppdatering och utveckling av programmet. En person på SLRs kansli uppdras att sköta det löpande arbetet med samordning mm.

Projektplan för valideringsprogram

Förutsatt att alla parter är intresserade och att finansiering ordnas kan vi gå vidare med att utforma ett valideringsprogram.

Projektgrupp bildas för att styra och leda arbetet. Gruppen bör bestå av Metall, Metallgruppen och SLR.

Referensgrupp utses.

Tidsplan upprättas.

Ett projekt startas med uppdrag att i detalj utforma de praktiska och teoretiska proven som skall omfatta hela grundkompetensen.

Leverantör av IT-verktyg utses.

Utbildning för validerare utformas.

Utbildning av validerare startas.

Validerare utses.

Marknadsföring av valideringen startas.

Informationsmaterial för webben utformas och distribueras.

Projektet sjösätts.

Budget

Kostnader för styrgrupp och referensgrupp	c:a 280 000:-
Kostnader för detaljutformning av praktiska Teoretiska prov	c:a 400 000:-
Implementering av prov i IT verktyg samt licenser mm	c:a 500 000:-
Utformning av valideringsutbildning samt utbildning av validerare	c:a 400 000:-
Marknadsföring	c:a 350 000:-
Kostnader projektledning	c:a 190 000:-
Summa	2120 000:-

Beräknad årlig kostnad för administration, uppdatering mm. c:a 260 000:-

Avslutning

Det är vår förhoppning att denna slutrapport uppfyller de önskemål som ställts. Vårt fokus har varit att på ett enkelt och lättfattligt sätt beskriva låssmedsyrkets ramkompetens. Vi kan konstatera att detta arbete kommer att vara till stor nytta och glädje även i andra sammanhang. Framst som en del i arbetet med att skapa en transparens avseende Gesäll och mästarbrev i låssmedsyrket.

Det kommer sannolikt också att vara till nytta i många framtida projekt.

Avslutningsvis vill vi tacka för att vi fått möjligheten att delta i detta projekt. För att svara på frågor om rapporten och annat som har med den eller låssmedsyrket att göra, står vi naturligtvis alltid till ert förfogande.

Stockholm 041201

Med vänliga hälsningar

Jan Thörner
Enligt uppdrag